

GELUK BIJ EEN ONGELUK

door Jaap Mol

Jan Molenaar (van Nolletje) (1830-1915) was de grootvader van Jan Molenaar (De Zestig) en over deze Jan van Nolletje gaat het volgende verhaal.

Het moet zo ongeveer rond 1857 zijn geweest toen de vloot met opkomend slecht weer in de nacht bezig was van uit de Noordzee naar Terschelling te zeilen. Hoe of de verlichting in die jaren aan boord is geweest zou ik u echt niet kunnen vertellen en eigenlijk niemand meer maar ik veronderstel van niet al te best.

Hoe dan ook, met een flinke regenbui kwam Jan van Nolletje terwijl zij het Boomkensdiep op laveerden (kruisten) in moeilijkheden met Jan van Vlaanderen "de Blaaj" genoemd. En deze man zeilde bij Jan het roer eraf. De Blaaj keek niet achterom, hij zeilde door en Jan van Nolletje moest stranden op de Noordvaarder en daar is de botter - nog een goed schip - totaal verloren gegaan.

In de vroege morgen werd Jan met zijn beide knechten Klaas Plat en Bruin Steur (Schar) onder het grootste levensgevaar van boord gehaald door Terschellingens. Na de storm werd alles wat voor hun van waarde was van het wrak afgehaald en in een botter geladen. En zo werd Jan van Nolletje met zijn beide knechtsen met die botter naar Volendam gebracht.

De schippers waren in die tijd nog niet verzekerd en op Jan van Vlaanderen was door de armoede niets te verhalen en zodoende was Jan op dat moment schipper te voet (af). In de haven lagen een aantal oude botters die om de een of andere reden uit de vaart waren genomen. Jan speelde het klaar om een van deze botters te huren en voer zodoende in de kortst mogelijke tijd weer uit.

Tien weken voor de Kerst werd er altijd met de beug om schelvis en kabeljauw gevist buiten de Gronden van Terschelling en in die periode gebeurde het volgende.

Ze hadden de beug uitgezet en terwijl zij bezig waren de beug weer binnen te halen brak door de ouderdom de zwaardhaak op de waterbalk en kwam het zwaard zodoende aan lij onder de botter te zitten.

Klaas Plat was niet meer aan boord en Evert Tuijp, de vader van Evert Koper, een van de sterkste mannen die Volendam ooit gekend heeft, was daarvoor in de plaats gekomen.

Jan van Nolletje gaf deze man opdracht om met het zwaardtouw het gezonken zwaard achter het roer langs te loodsen en het dan te loevert binnen te halen.

Toen Evert met het zwaardtouw in zijn handen aan lij bij het achterhuisje kwam dacht hij, ik haal het hier wel even binnen. Hij haalde het zwaard omhoog en dit kwam toen tegen de onderkant van het roer aan. De slothouten waren

door hun ouderdom op deze stoot niet berekend, zij braken stuk, het roer viel eraf en verdween in de golven van de Noordzee.

Jan van Nolletje - die we met zekerheid aan de hand van de verhalen die ik ken van deze man - onder een van de stoutste en kundigste schippers van de vloot van toen kunnen rekenen, raakte hier door beslist niet in paniek. Zonder roer wist hij het toch te klaren om de beug waar een goede vangst aan zat uit zee te halen.

Aan de horizon zagen zij een schip aankomen dat juist in hun richting kwam zeilen en dat bleek een loodskotter te zijn. Ze hesen een sjouw in de mast en de kotter kwam naar hun toe, zag wat er aan de hand was, maakte een tros vast en bracht ze in de haven van Terschelling.

Jan stapte meteen de wal op en kocht van de strandvinderij misschien voor een paar centen de trog van zijn eigen botter die op de Noordvaarder was vergaan en liet daar een roer van maken. Maar ook de zwaard haken werden vernieuwd en zo voeren zij na een korte tijd weer uit met deze oude botter. Uit de verdere afloop van dit verhaal kunnen we heel goed opmaken hoe erg belangrijk de anjovis-teelten zijn geweest voor de vissers van toen.

In 1858 kwam er anjovis in de Zuiderzee en deze schipper die geen windje door de zeilen liet waaien (een gezegde van de vissers over iemand die zijn uiterste best doet in de visserij) had hier goed zijn deel van. Dezelfde zomer nog durfde Jan van Nolletje het aan om naar Pieter Kater te gaan om een nieuwe botter te bestellen, maar hij moest er wel bij bedingen dat hij maar de helft van het totale bedrag om handen had. Pieter Kater die natuurlijk wel wist met wie hij te doen had, had hier geen bezwaar tegen en het voorjaar van 1859 kwam zijn botter die de naam kreeg de "Drie Gebroeders" nieuw in de haven. Nu moet ik er wel aan toevoegen dat de botters in die tijd wel namen hadden, maar nog geen nummers.

Datzelfde jaar kwam er ook weer anjovis in de Zuiderzee en ook hier had Jan van Nolletje, maar nu met zijn nieuwe botter, goed zijn deel van.

Na deze teelt ging meteen de grote schol-kor met grote mazen speciaal gemaakt voor deze visserij aan boord en ging het op Jutland aan. Met deze visserij als het maar mee zat was er ook goed te verdienen en het zat hem mee. Toen de zomer voorbij was ging Jan Molenaar (van Nolletje) met het resterende bedrag naar Pieter Kater en had hij zodoende in een jaar tijds in twee termijnen zijn botter betaald.

Deze hellingbaas stond hier zo van te kijken, dat Jan van de tweede betaling geen rente hoefde te betalen.